Тематичний випуск

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ТЕХНОЛОГІЇ

(1 том), 2007 р.

Тематичні рубрики випуску:
Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України
Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна
Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)
Інформаційні та інтерактивні технології у вищий освіті

Київ – Рівне

Секція 3

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ
(Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

УДК 378.124:008

Б.П. Бричок

ТЕХНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВНЗ ЯК КРИТЕРІЙ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

***Резюме**. У статті розкривається сутність технологічної культури викладача ВНЗ, процес оволодіння нею, обґрунтовується доцільність використання у навчальному процесі інноваційних педагогічних технологій.*

***Ключові слова:** технологія, культура, компетентність, моделювання, дидактичний процес.*

Постановка проблеми. Якщо уважно подивитись на розвиток людини і людства, то можна побачити, що відбувається два процеси. Перший – розвиток людини як істоти, тобто відкриття нею нових знань, набуття умінь та досвіду поведінки. Другий – розвиток всього суспільства в цілому – прийняття нових, більш демократичних і людських цінностей, норм встановлення більш гуманних відносин, підвищення матеріального рівня. Таким чином, можна сказати, що кожне наступне суспільство досконаліше попереднього.

З розвитком науки і техніки зростає кількість галузей, де можливі ці зміни. Вони прискорюються завдяки високим технологіям. Найбільш звичне поняття „технологія" має відношення до виробничого процесу і визначається як сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану властивостей, форми сировини, матеріалу у процесі вироблення продукції. Дослівно „технологія" – наука про майстерність. Основні ознаки технології: процесуальність, направленість на зміну стану об'єкта та на ефективність. Ці ж ознаки характерні для педагогічних технологій. Згадаймо програмоване навчання, оптимізацію – перші ластівки педагогічних технологій.

Аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних авторів (В.П.Беспалько, Б.С.Блум, М.В.Кларін, В.М.Монахов, Г.К.Селевко) дозволяє виділити характерні ознаки педагогічних технологій: діагностичність, цілепокладання, результативність, економічність, алгоритмічність, проектованість, цілісність, керованість і т.і.

Отже, педагогічна технологія спрямована на результативність, вона дає відповідь на питання: як навчати результативно, оптимально.

У кожному ВНЗ впровадження нових педагогічних технологій є одним із ключових завдань. Воно стимулює викладачів на підвищення педагогічної культури, розвиток інноваційної діяльності з метою підготовки кваліфікованих фахівців.

Ми спробуємо зупинитися на одному із суттєвих компонентів педагогічної культури – технологічній культурі викладача ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Технологічна культура – інтерактивне утворення, у структурі якого можна виділити три складові:

- ціннісна (аксіологічна);
- інноваційно-діяльнісна;
- рефлексивна.

Технологічна культура визначає як, яким чином, з допомогою чого досягається результат. Чому саме так, а не інакше?

Процес становлення технологічної культури включає такі стадії:

1) формування ціннісних орієнтацій;
2) розвиток мотивації до інноваційної діяльності;
3) оволодіння способами саморозвитку;
4) оволодіння способами моделювання педагогічного процесу;
5) знання технологій, їх розмаїття;
6) розвиток навичок використання педагогічних технологій.

Становлення технологічної культури – складний діалектичний процес, який здійснюється за такими принципами:

- єдності всіх складових;
- рефлексії своєї діяльності;
- оволодіння алгоритмами педагогічного процесу;
- цілеспрямованості;
- системності мислення;
- інтерактивного характеру навчання;
- єдності теорії і практики;
- відкритості і взаємозбагачення колективів кафедри.

Фундамент технологічної культури закладається у вузі.

Викладач ВНЗ нині має можливість обирати технології. Однак існує загроза помилитись. Ось тут і приходить на допомогу його технологічна культура: він повинен провести експертизу.

Перший її крок – визначення цілісності: замисел – процес –продукт.

Другий крок: аналіз опису продукту, що створений технологією.

Третій крок: повний і ретельний опис процедури з розрахунками.

Четвертий крок: характеристика учасників.

П'ятий крок: повний опис процедур мотивації та стимулювання студентів.

Шостий крок: повний набір критеріїв діагностики досягнень.

Сьомий крок: супровід технології і загальна відповідальність викладачів та адміністрації.

Характерними ознаками готовності викладача до оволодіння педагогічними технологіями є:

- самообґрунтування своїх дій;
- безперервний пошук альтернатив існуючій практиці навчання;
- цілепокладання на основі авторської моделі;
- рефлексія своєї поведінки;
- відповідальність за прийняті рішення.

Крім того, педагог має володіти інноваційним потенціалом – сукупністю соціокультурних і творчих характеристик своєї особистості, що виражає готовність удосконалювати педагогічну діяльність, а також наявність внутрішніх засобів і методів, що забезпечують цю готовність.

Якість освіти, яку дає вищий освітній заклад, вимірюється нині змістом її (знання, уміння, навички, духовні культура), високою компетентністю у обраній сфері (вміння вчитись упродовж життя, загальна, громадянська, підприємницька, соціальна, здоров'язберігаюча, інформаційна), гуманістичною направленістю. Цю компетентність необхідно моделювати ще на стартовому етапі навчання.

Викладач ВНЗ має осмислити процес проектування педагогічних технологій, умов їхнього створення, подальшого функціонування та використання.

Просувальна робота з технологіями для педагога має певну логіку, етапність, закономірність. А для цього йому потрібно вести картотеку педагогічних технологій й мати певні критерії, що визначають доцільність їх використання. На наш погляд, придатними є критерії експертизи педагогічних технологій, запропонованої І.П.Підласим [3].

Це, зокрема, визначення цілісності технології, опис продукту, створюваного нею, процедуру, характеристику учасників, їх мотивацію та стимулювання, набір критеріїв, супровід технології.

Існування у вітчизняній і зарубіжній практиці розмаїття педагогічних технологій ставить до викладача певні вимоги щодо їх вибору.

У зв'язку із модернізацією форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи на допомогу приходить зарубіжний досвід.

Як стверджує проректор Київського національного університету культури і мистецтв Олександр Скнарь [4], який проходив стажування у Великобританії, сучасна лекція може мати такі різновиди:

- традиційна лекція – усне есе;
- лекція за участю студентів;
- лекція з постановкою проблеми;
- міні-лекція;
- читання і тлумачення;
- дискусії студентів на основі певної ситуації.

Викликає сумнів на сучасному етапі доцільність проведення семінарських і практичних занять у тому вигляді, який склався традиційно. На порядок денний виходять інтерактивні технології, які забезпечують 90% засвоєння отриманих знань: ігрові технології, кооперативне навчання, робота в парах, у малих групах, мозковий штурм, мікрофон, Case-метод, дискусії і т.і.

Слід відзначити, що ознайомлення викладачів кафедри із цими технологіями на методичних семінарах, майстер-класах та у процесі самоосвіти, відсоток викладачів, які оволоділи інноваційними технологіями, зацікавились і розпочали застосовувати упродовж двох років зріс із 35% до 52,8 %.

Для підготовки випускників педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету кафедрою педагогіки читаються курси:

- педагогіка;
- педагогічні інноваційні технології;
- педагогічна логіка;
- основи педагогічної майстерності;
- педагогічна творчість.

Для випускників магістратури введений курс „Педагогічні технології у ВНЗ". Як наслідок, випускники виявили готовність використовувати інноваційні технології за власною ініціативою на критеріальній основі.

У грудні 2006 року кафедрою проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію на тему „Дидактичні технології у ВНЗ", матеріали якої були вміщені у збірнику Рівненського державного гуманітарного університету (випуск 35). Для учасників конференції бібліотекою університету підготовлено бібліографічний покажчик „Дидактичні технології у ВНЗ".

Аналіз проблеми оволодіння викладачами ВНЗ педагогічними інноваційними технологіями дає підставу для таких висновків:

- технологічна культура педагога – це його професійна компетентність, що передбачає здатність вчителя орієнтуватись у інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб високотехнологічного суспільства, застосовувати технології у педагогічному процесі, давати оцінку процесові й досягнутим результатам;
- основою педагогічної технології є дидактичний процес (Дпр). Його структуру можна подати у вигляді трьох взаємопов'язаних компонентів: мотиваційного (М), пізнавальної діяльності (Пд) та управління цією діяльністю з боку викладача (У). Це можна відобразити умовною формулою Дпр = М + Пд. + У. В залежності від того, які вихідні педагогічні ідеї покладені в основу кожного з цих компонентів, виходять найрізноманітніші технології навчального процесу;
- теоретичний аналіз показав, що існуючі в системі освіти педагогічні технології не завжди відомі педагогам, що не дає їм можливості реалізувати свої можливості щодо виведення навчального процесу на вищий рівень на основі ефективних технологій;
- провідною умовою ефективного формування технологічної культури є процес набуття технологічних умінь, який включає два періоди: перший – підготовчий, другий – основний. Підготовчий період складається із теоретичного і практичного етапів підготовки, а основний – із конкретної апробації певної технології на основі глибокого її аналізу;
- зміст технологічної компетенції викладача зумовлений знанням сутності педагогічної технології, умінням цілепокладання на діагностичній основі, володінням методами, засобами, прийомами навчання, педагогічною майстерністю та методами контролю знань, умінь і навичок.

Дане дослідження не претендує на повноту, оскільки потребує осмислення ще багато факторів: педагогічна майстерність, педагогічна фасцинація, освітнє середовище тощо.

ЛітератураА

1. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти // Освіта і управління. – 2005. – Т.8 № 2. – С.86-90.
2. Гузеев В.В. Педагогическая техника в контексте образовательной технологии. – М.: Народное образование, 2001. – 128 с.
3. Підласий І. Практична педагогіка або при технології. – К: Слово. – 2004. – 616 с.
4. Скнарь О. Модернізація форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи // Вища школа. – 2006. – № 3. – С.33-45.
5. Селевко Г. Сучасні освітні технології // відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2005. – № 19-20. – С.23-25.

***Резюме**. В статье раскрывается сущность технологической культуры преподавателя вуза, процесс овладения этой культурой, обосновывается целесообразность использования в учебном процессе инновационных педагогических технологий.*

***Summary**. In the article the essence of technological culture of teacher of institute of higher opens up, process of capture by this culture, expedience of the use in the educational process of innovative pedagogical technologies is grounded.*

УДК 37.011.31:373.3:378.14

В.В. Сілков, Е.О. Сілкова

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕХОДУ НА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНУ СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

***Резюме.** У статті розглядаються деякі аспекти технологій переходу на кредитно-модульну систему підготовки вчителів початкових класів, наведено зразки деяких матеріалів для курсу методики викладання математики.*

***Ключові слова**: Болонський процес, технологія, кредитно-модульна система, навчальний процес.*

Силков В.В., Силкова Э.О. Технология перехода на кредитно-модульную систему подготовки учителей начальных классов.

Актуальність проблеми. Тенденції розвитку вищої освіти України визначені стратегією її приєднання до Болонського процесу, яке відбулося з підписанням відповідного акту 19 травня 2005 року у м. Берген (Норвегія). В умовах формування в Україні нових соціально-економічних відносин змінилася "домінанта" у системі навчання, що призвело до створення гуманістичної парадигми освіти. Саме тому постає проблема удосконалення підготовки майбутніх вчителів. Для успішної роботи в цьому напрямку потрібні пошук нових технологій, застосування комп'ютерних систем навчання та контролю за результатами самостійної роботи, розробка об'єктивної системи оцінювання проведеної студентами роботи із засвоєння професійно-орієнтованих знань, умінь та навичок.

ЗМІСТ

Андрущенко В.П. Цивілізаційна місія освіти 4
Луговий В.І. Проблема високих педагогічних технологій та особистісної орієнтації їх в освіті (теоретико-методологічний аспект) 6
Бех І.Д. Духовна свобода як виховна домінанта 10
Зязюн І.А. Філософія виховання як очікування відповідальної дії 14
Кузь В.Г. Педагогіка вищої школи: актуальність і проблеми 21
Семиченко В.А. Проблема вибору освітньої парадигми у педагогічній діяльності 25
Дем'яненко Н.М. Історичні витоки і сучасна модифікація тьюторства у вищій школі України 30
Павелків Р.В. Ціннісні пріоритети морального виховання студентської молоді 33
Сидоренко В.К., Тверезовська Н.Т. Науково-дослідна діяльність студентів як засіб професійної підготовки майбутніх фахівців 37
Михальченко М.І. Об'єктивні і суб'єктивні основи сучасної філософії освіти: раціональна та ірраціональна лінії 41
Левшин М.М. Креатини проектування особистісно-орієнтованих технологій навчання і виховання 46
Терещенко Ю.І. Інституалізація педагогіки вищої школи як самостійної галузі наукового знання 50

Секція 1
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ

Грабовська Т.О. Формування національної самосвідомості у молоді: історико-педагогічний аспект 55
Волошко Л.Б. Формування навчальної мотивації студентів як умови їхньої академічної успішності 57
Волощук І.С. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства 59
Гетман В.О., Новицький Ю.В. Антропоетика здоров'я як сучасний напрямок оздоровчої освіти 61
Дзвінчук Д.І. Комплексні засади удосконалення управління освітньою системою України 65
Донець З.Ф. Інтегративні домінанти культурознавчої компетентності студента: філософія педагогічного розщеплення 67
Корецька А. Освіта – основа діяльної духовності 69
Корсак К.В. Про необхідність розширення змісту поняття „Вища освіта" 73
Прудченко І.І. „Філософська педагогіка" С.І.Гессена 76
Сорочинська В.Є. Професійний потенціал майбутнього спеціаліста та кар'єрне зростання 79
Стасюк Г.Є. Проблеми управління освітою в умовах демократизації суспільних відносин 83
Хрипко С.А. Актуальність акме-аксіологічної проблематики в інноваційних умовах освітньо-філософського простору: стан, тенденції, проблеми, перспективи 84
Черненко Т.В. Ідея університету в проблемному полі глобалізацій них процесів 93

Секція 2
ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Кравченко Т.В. Категоріальне поле соціалізації 98
Петренко О.Б. Методичні основи історії тендерної педагогіки 101
Гринькова В.М. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу 105
Завіна В.І. Формування у майбутніх викладачів готовності до розвитку комунікативної компетентності студентів психолого-педагогічних факультетів 108
Зязюн Л.І. Критика теоретиками педагогіки організаційних засад освітньо-виховного процесу у ВНЗ Франції 111
Косенко Ю.М. Професійна підготовка вихователів у педагогічних училищах і коледжах (за матеріалами наукових досліджень українських учених) 114
Левшин М.М., Муковіз О.П. Самостійна пізнавальна діяльність студентів як педагогічна категорія 118
Онкович Г.В. Медіа педагогіка 123
Плющ М.Я. Теоретико-пізнавальний і методичний аспекти створення підручників з сучасної української літературної мови для вищої школи 126
Смікал В.О. Формування світоглядної культури майбутнього викладача 128
Шульжук Н.В. Актуальні проблеми методики викладання лінгвістичних дисциплін на філологічному факультеті ВНЗ 132

Секція 3
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ (Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

Бричок Б.П. Технологічна культура викладача ВНЗ як критерій педагогічної компетентності 135
Сілков В.В., Сілкова Е.О. Технологія переходу на кредитно-модульну систему підготовки вчителів початкових класів 137
Бойко Г.М. Планування навчально-тренувального процесу з урахуванням особливостей особистісного розвитку студентів з інвалідністю, які займаються спортом 143
Василюк А.В. Польща: освітні реформи і рух до європейських стандартів якості 145
Герасимова Е.М. Інноваційний контекст дослідницької програми створення сучасних проектів вищої економічної освіти в Україні 149
Коберник Г.І., Коберник О.М. Формування у майбутнього вчителя професійних якостей в процесі застосування інтерактивних технологій навчання 152
Колупаєва Т.Є. Реструктуризація діяльності РДГУ на основі інноваційних освітянських технологій 155
Косенко О.І., Ольховська Ж.П., Корсак К.В. Шляхи підвищення рівня знань учнів і студентів з фізики (на прикладі розділу „Механіка” 159
Скнарь О.І. Модернізація форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи 162
Щербань П.М. Проблеми і суперечності особистісно-орієнтованого навчання учнівської і студентської молоді 169

Секція 4
ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩИЙ ОСВІТІ

Козлакова Г.О., Пеньковець О.В. Огляд можливостей впровадження програми „Intel@Навчання для майбутнього” 172
Кокарєва А.М. Педагогічні можливості застосування інформаційних технологій в системі довузівського навчання слухачів підготовчих відділень 174
Мудрак В.І. Сучасні інформаціологічні тенденції розвитку вищої освіти в глобальному світовому просторі 178
Свириденко А.А., Невмержицький О.А. Поточно-рейтингова система контролю успішності студентів у вищих навчальних закладах 181
Tatiana Vecchi, Статівка В.І. Виховання любові до читання (досвід роботи медіа теки в CAVALER SUR MER, FRANCE) 183
Стеценко Н.М. Досвід використання мультимедійних презентацій у викладанні педагогіки 185
Сяська Н.А. Формування умінь моделювання у студентів педагогічних вузів за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій 188
Яворик Ю. В. Методичні рекомендації щодо впровадження графічних комп’ютерних програм (досвіду підготовки студентів дизайнерів) 191